

Határozatok Tára

PRIIT PIKAMÄE
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. december 14.¹

C-432/22. sz. ügy

**PT;
a Spetsializirana prokuratura
részvételével**

(a Spetsializiran nakazatelen sad [szakosított büntetőbíróság, Bolgár Köztársaság] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Szervezett bűnözés – 2008/841/IB kerethatározat – 2004/757/IB kerethatározat – Kábítószer-kereskedelem – Az ügyész és a bűncselekmény elkövetője között a kiszabandó büntetés alkalmazása tekintetében megkötött egyezség – A Bíróság hatásköre – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 47. cikk – Az egyezség bíróság általi jóváhagyása – Feltételek – Eseti tanács kijelölése – A többi terhelt hozzájárulása”

1. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) szerint az európai államok büntető igazságszolgáltatási rendszereiben általánossá vált az a lehetőség, hogy a vádlott elérheti a vád vagy a büntetés enyhítését azzal a feltétellel, hogy elismeri bűnösségét, az eljárás kezdetén lemond a tényállás vitatásáról, vagy teljes mértékben együttműködik a nyomozó hatóságokkal.²

2. A Bíróság a maga részéről már elbírált a bűnösség beismerésére vonatkozó egyezségekkel kapcsolatos ügyeket, de csak annyiban, amennyiben a büntetőeljárás alá vont személyek javára elismert bizonyos eljárási jogok – mint például a 2016/343/EU irányelv³ szerinti ártatlanság vélelméhez való jog vagy a 2012/13/EU irányelv⁴ szerinti, az ellenük felhozott vádról való tájékoztatáshoz való jog – voltak vitatottak.

3. A jelen ügyben az a kérdés merül fel, hogy EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdésével összhangban van-e az a nemzeti szabályozás, amely az olyan egyezség bírósági jóváhagyását, amelyben az egyik terhelt a büntetés enyhítése ellenében beismeri bűnösségét a

¹ Eredeti nyelv: francia.

² EJEB, 2014. április 29., Natsvlshvili és Togonidze kontra Grúzia ítélet, CE:ECHR:2014:0429JUD000904305, 90. §.

³ A büntetőeljárás során az ártatlanság véelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 65., 1. o.).

⁴ A büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 142., 1. o.; helyesbítés: HL 2019. L 39., 28. o.).

terhére rótt bűncselekményekben, egyrészt az eredetileg eljáró bíróságtól eltérő bíróság hatáskörébe utalja, másrészt pedig ahhoz az előzetes feltételhez köti, hogy az összes többi terhelt, aki nem ismerte el büntetőjogi felelősségét, hozzájáruljon ezen egyezség megkötéséhez.

Jogi háttér

Az uniós jog

4. A jelen ügyben az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése releváns.

A bolgár jog

5. A Nakazatelno-protsesualen kodeks (a büntetőeljárásról szóló törvény, a továbbiakban: NPK)⁵ „Egyezség a tárgyalást megelőző szakaszban” című 381. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A nyomozás végén az ügyész vagy a védő saját kezdeményezésük alapján egyezséget köthetnek az ügy rendezése érdekében.

[...]

(4) Az egyezségben még a kivételes vagy számos enyhítő körülmény hiányában is az NK 55. cikke szerinti feltételek mellett határozható meg a szankció.

(5) Az egyezséget írásban kell megkötni, és annak az alábbi kérdésekre vonatkozó beismerést kell tartalmaznia:

1. bűncselekményt követtek-e el, a terhelt követte-e el, felróható-e ez utóbbinak az elkövetés, a cselekmény bűncselekménynek minősül-e, és mely törvényi tényállást valósítja meg?

2. milyen legyen a büntetés jellege és mértéke?

[...]

(6) Az egyezséget az ügyész és az ügyvéd írja alá. A terhelt akkor írja alá az egyezséget, ha azt elfogadja, miután kijelentette, hogy lemond arról a jogáról, hogy ügyét rendes büntetőeljárásban bírálják el.

(7) Ha az eljárásnak több terheltje van, vagy az több bűncselekmény miatt folyik, az egyezséget e személyek közül néhány is megkötheti, vagy az e bűncselekmények közül néhány tekintetében is megkötendő.

[...]”

⁵ A DV 2005. október 28-i 86. száma.

6. Az NPK-nak „A bíróság egyezség tárgyában hozott határozata” című 382. cikke értelmében:

„(1) Az egyezséget az ügyész, közvetlenül annak megkötését követően a vádirattal együtt az illetékes elsőfokú bíróság elé terjeszti.

[...]

(5) A bíróság javaslatot tehet az egyezség módosítására, amelyet az ügyésszel és a védővel együtt megvizsgál. A terheltet hallgatják meg utoljára.

[...]

(7) A bíróság jóváhagyja az egyezséget, ha az nem ellentétes a törvénnyel és a jó erkölcsökkel.

[...]”

7. Az NPK-nak az „Egyezség a bírósági eljárásban” című 384. cikke értelmében:

„(1) Az elsőfokú bíróság a jelen fejezetben meghatározott feltételek mellett és módok alapján a bírósági eljárás megindítását követően, de a bírósági eljárás vizsgálati szakaszának lezárását megelőzően hagyhatja jóvá az egyezséget.

[...]

(3) Ebben az esetben az egyezséget csak [az eljárásban részt vevő] valamennyi társtettes hozzájárulását követően hagyják jóvá.”

8. Az NPK-nak „Az egyik vádlottal vagy az egyik bűncselekmény tekintetében kötött egyezségről szóló határozat” című 384a. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben a bírósági eljárás megindítását követően, de a bírósági eljárás vizsgálati szakaszának lezárása előtt az egyik vádlottal vagy valamelyik bűncselekmény tekintetében egyezséget kötnek, a bíróság felfüggeszti az eljárást.

(2) A bíróság másik tanácsa dönt a megkötött egyezség jóváhagyásáról az ügy beérkezésétől számított hét napon belül.

(3) Az (1) bekezdésben említett tanács az egyezségről szóló határozat meghozatalát követően folytatja az ügy vizsgálatát.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

9. 2020. március 25-én a Spetsializirana prokuratura (szakosított ügyészség, Bulgária) a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária), a kérdést előterjesztő bíróság előtt vádat emelt 41 személy, köztük SD és PT ellen, akik haszonszerzésre törekedve kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó bűnszervezetet irányítottak és vettek részt benne. PT-vel szemben e bűnszervezetben való részvétel, valamint kereskedelem céljából történő kábítószer-birtoklás miatt folyik büntetőeljárás.

10. A bírósági büntetőeljárást megelőző nyomozati szakaszban az ügyész és SD védője 2020. augusztus 26-án egyezségeket kötött, amelyben SD a törvény alapján kiszabható büntetésnél enyhébb büntetés ellenében beismerte bűnösségét a vele szemben felhozott valamennyi vádpontban. Ez az egyezség tartalmazza a megvádolt többi személy nevét és nemzeti személyazonosító számát. Nem kérték e személyek hozzájárulását, és a bíróság egy másik tanácsa 2020. szeptember 1-jén jóváhagyta az említett egyezségeket.

11. 2020. november 17-én az eljárás bírósági szakaszában az ügyész és PT védője is egyezségeket kötött, amelyben PT beismerte bűnösségét a vele szemben felhozott valamennyi vádpontban, és az elkövetett bűncselekményekért felfüggesztett szabadságvesztés-büntetésben állapodtak meg (a továbbiakban: 2020. november 17-i egyezség). A 2019. szeptember 5-i AH és társai (Az ártatlanság vétele) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670) figyelembe vétele érdekében úgy módosították ezt az egyezségeket, hogy abból elhagyták a többi terhelt nevét és személyazonosító számát.

12. A 2021. január 14-én tartott tárgyaláson a kérdést előterjesztő bíróság meghallgatta a többi terhelt észrevételeit, akik közül néhányan nem járultak hozzá a 2020. november 17-i egyezség jóváhagyásához. Az NPK 384a. cikkének megfelelően ez a bíróság 2021. január 18-án továbbította ezt az egyezségeket az elnökének, hogy egy másik bírói tanácsot jelöljön ki az egyezség elbírálására. 2021. január 21-én ez utóbbi tanács megtagadta a 2020. november 17-i egyezség jóváhagyását, arra hivatkozva, hogy a terhelték egy része nem járult hozzá ahhoz.

13. 2022. május 10-én az ügyész és PT védője a 2019. július 29-i Gambino és Hyka ítélet (C-38/18, EU:C:2019:628) alapján azt kérte az eljáró tanácstól, hogy a többi terhelt hozzájárulásának beszerzése nélkül döntsön ezen egyezségről. Ez utóbbi tanácsot azonban 2022. május 11-én az NPK 384a. cikke alapján a véletlenszerű ügyelosztás során kizárták az említett egyezség elbírálására kijelölhető tanácsok közül.

14. 2022. május 18-án az e rendelkezés alkalmazásával kijelölt bírói tanács megvizsgálta a 2020. november 17-i egyezségeket, és elutasította annak jóváhagyását azzal az indokkal, hogy a jóváhagyáshoz a többi 39 terhelt hozzájárulására is szükség van. Ezen elutasítás következtében az ügyész, PT és védője ugyanazon a napon ismét kérte a tanácsot, amely előtt az összes bizonyítékot bemutatták, hogy hagyja jóvá az említett egyezségeket, anélkül, hogy a többi terhelt beleegyezését kérné. Az ügyész mindazonáltal kétségeit fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy aránytalan következményekkel járna a többi terhelttel szemben folytatott büntetőeljárásra, ha a tanácsnak jóvá kellene hagynia a PT-vel kötött egyezségeket. A maga részéről PT úgy véli, hogy az, hogy lehetetlennek bizonyul számára, hogy egyezségeket kössön, sérti az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezményben (kihirdette: az 1993. évi XXI. törvény; a továbbiakban: EJEE) foglalt jogait.

15. Előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre adott válasz szükséges ahhoz, hogy az előtte folyamatban lévő ügy érdemében dönteni tudjon, mivel ez az ügy a 2004/757/IB kerethatározat⁶ és a 2008/841/IB kerethatározat⁷ hatálya alá tartozó bűncselekményekre, és így az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében vett „uniós jog hatálya alá tartozó területekre” vonatkozik. Úgy véli, hogy a nemzeti jog által az ügyész és az eljárás alá vont személy közötti

⁶ A tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló, 2004. október 25-i tanácsi kerethatározat (HL 2004. L 335., 8. o.).

⁷ A szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló, 2008. október 24-i tanácsi kerethatározat (HL 2008. L 300., 42. o.).

egyezség megkötésére előírt eljárások a Charta 51. cikkének (1) bekezdése, a 2004/757 kerethatározat 5. cikke és a 2008/841 kerethatározat 4. cikke értelmében vett „végrehajtásnak” minősülnek.

16. A kérdést előterjesztő bíróság egyrészt azt kérdezi, hogy az NPK 384a. cikke összeegyeztethető-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével és a Charta 47. cikkének első és második bekezdésével. E bíróság szerint ellentétes lenne a büntetőeljárás közvetlenségének elvével és a hatékony bírói jogvédelemhez való joggal, ha a védelmet olyan helyzetbe hoznák, amelyben a bizonyítékokat az egyik bírói tanács gyűjti össze, de azokról egy másik bírói tanácsnak kell döntenie.

17. Az említett bíróság másrészt azt kérdezi, hogy az NPK 384. cikkének (3) bekezdése, amennyiben az ilyen egyezség jóváhagyásához ugyanazon büntetőeljárás többi terheltjének hozzájárulását írja elő, összeegyeztethető-e nemcsak a 2004/757 kerethatározat 5. cikkével és a 2008/841 kerethatározat 4. cikkével, hanem az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdésével és a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett 52. cikkével is. Ez a hozzájárulásra vonatkozó követelmény ugyanis az utóbbi rendelkezés értelmében a jogorvoslathoz való hozzáférés korlátozását eredményezné, a Charta 52. cikkében előírt arányosság elvének tiszteletben tartása nélkül.

18. Végül a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy ha maga hagyná jóvá az ügyész és a PT között létrejött egyezséget, akkor ezt követően köteles lenne-e – a 2020. május 28-i UL és VM végzés (C-709/18, EU:C:2020:411, 35. pont) fényében – kizárnia magát ezen ügy elintézéséből, hogy az előtte folytatott büntetőeljárás többi vádlottja számára biztosítsa a Charta 47. cikkének második bekezdésében előírt, pártatlan bírósághoz való jogukat.

19. E körülmények között a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Ha olyan büntetőeljárásról van szó, amelyben az uniós jog hatálya alá tartozó bűncselekmények miatt emeltek vádat, akkor összeegyeztethető-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második [albekezdésével] és a Charta 47. cikkének [első és második] bekezdésével az a nemzeti törvény, amely azt a követelményt írja elő, hogy nem az ügyben eljáró bíróságnak, amelyhez az összes bizonyítékot benyújtották, hanem egy másik bíróságnak kell megvizsgálnia az ügyész és a terhelt között létrejött egyezség tartalmát, ha e követelmény indoka az, hogy vannak társtettesként vádolt olyan más személyek, akik nem kötöttek egyezséget?
- 2) Összeegyeztethető-e a 2004/757 kerethatározat 5. cikkével, a 2008/841 kerethatározat 4. cikkével, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második [albekezdésével] és a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett 52. cikkével az a nemzeti törvény, amely szerint csak akkor hagyható jóvá a büntetőeljárást lezáró egyezség, ha ahhoz a társtettesként vádolt összes többi személy és védője is hozzájárult?
- 3) Megköveteli-e a Charta 47. cikkének [második] bekezdése, hogy a bíróság, miután megvizsgálta és jóváhagyta az egyezséget, tagadja meg a társtettesként vádolt többi személlyel szemben emelt vád vizsgálatát, ha a bíróság az egyezségről oly módon határozott, hogy sem a részvételükre vonatkozó kijelentést nem tesz, sem a bűnösségüket nem állapítja meg?”

A Bíróság előtti eljárás

20. Az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket.

Elemzés

21. Amint az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, a nemzeti bíróság úgy véli, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének, a Charta 47. és 52. cikkének, a 2004/757 kerethatározat 5. cikkének és a 2008/841 kerethatározat 4. cikkének az értelmezését abból fakadó kéteyeire tekintettel kell kérnie a Bíróságtól, hogy összeegyeztethető-e az uniós jog e rendelkezéseivel az a nemzeti szabályozás, amely meghatározza azon egyezség bíróság általi jóváhagyásának feltételeit, amelyet az ügyész és a büntetőeljárás terheltje kötnek egymással, és amelyben a terhelt elismeri bűnösségét a vád tárgyát képező bűncselekményekben, és ennek következtében az előzetes megállapodás szerinti büntetést szabják ki rá.

22. Írásbeli észrevételeiben a Bizottság lényegében azzal érvelt, hogy a 2004/757 kerethatározat 5. cikke, a 2008/841 kerethatározat 4. cikke és a Charta 47. cikke nem alkalmazható. Előadta továbbá, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő indokolása nem felel meg a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikkében foglalt követelményeknek. Fontos továbbá emlékeztetni arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság feladata, hogy saját hatáskörének vagy a hozzá benyújtott kérelem elfogadhatóságának megállapítása céljából maga vizsgálja meg azokat a körülményeket, amelyek között a nemzeti bíróság megkereste.⁸

A Bíróság hatásköréről

23. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolására, ha nyilvánvaló, hogy az uniós jogi rendelkezés, amelynek értelmezését a Bíróságtól kéri, nem alkalmazható.⁹ Ha valamely jogi tényállás nem tartozik az uniós jog alkalmazási körébe, a Bíróság annak elbírálására nem rendelkezik hatáskörrel, a Charta esetleg hivatkozott rendelkezései pedig önmagukban nem alapozhatják meg e hatáskört.¹⁰

24. Elsősorban, ami az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését illeti, emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés értelmében a tagállamok megteremtik azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való jogának tiszteletben tartásához szükségesek. A tagállamok kötelesek tehát olyan jogorvoslati és eljárási rendszert kialakítani, amely lehetővé teszi a hatékony bírósági felülvizsgálatot az említett területeken. Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének hatályával kapcsolatban a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy az említett rendelkezés „az uniós jog által szabályozott területekre” vonatkozik, függetlenül attól a helyzettől, amelyben ezt a jogot a tagállamok a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében végrehajtják.¹¹

⁸ 2022. március 22-i Prokurator Generalny és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-508/19, EU:C:2022:201, 59. pont).

⁹ 2022. február 24-i Viva Telecom Bulgaria ítélet (C-257/20, EU:C:2022:125, 123. pont).

¹⁰ 2023. április 18-i Vantage Logistics végzés (C-200/22, EU:C:2023:337, 27. pont).

¹¹ 2020. március 26-i Miasto Łowicz és Prokurator Generalny ítélet (C-558/18 és C-563/18, a továbbiakban: Miasto Łowicz ítélet, EU:C:2020:234, 32. és 33. pont).

25. Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése alkalmazandó különösen bármely olyan nemzeti szerv tekintetében, amely bíróságként határozhat az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó, és így e jog által szabályozott területeket érintő kérdésekről. Márpedig ez a helyzet a kérdést előterjesztő bíróság esetében, amely ugyanis a bolgár jog szerinti rendes bíróságként az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdésekről határozhat, és az uniós jog szerinti „bíróságként” az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében vett „uniós jog által szabályozott területeken” alkalmazandó bolgár jogorvoslati rendszerbe tartozik, így e bíróságnak teljesítenie kell a hatékony bírói jogvédelem követelményeit. Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy bár a tagállamok igazságszolgáltatási szervezete ez utóbbiak hatáskörébe tartozik, e hatáskör gyakorlása során a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani az uniós jogból és különösen az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeket.¹²

26. A fentiek alapján a jelen ügyben a Bíróság rendelkezik hatáskörrel az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezésére.

27. Másodsorban, a tagállamok eljárását illetően a Charta alkalmazási körét a Charta 51. cikkének (1) bekezdése határozza meg, amelynek értelmében a Charta rendelkezéseinek a tagállamok csak annyiban címzettjei, amennyiben az Unió jogát hajtják végre, és ez a rendelkezés megerősíti a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatát, amely szerint az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi helyzetre alkalmazni kell, az ilyen helyzeteken kívül azonban nem.

28. A jelen ügyben, ami konkrétan a Charta jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát képező 47. cikkét illeti, meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt 40 személy – köztük PT – ellen folyik büntetőeljárás egy olyan szervezett bűnözői csoport tevékenységében való részvétel miatt, amelynek célja kábítószeres haszonszerzés céljából történő terjesztése volt, és az érintett személy ellen ezenkívül kábítószeres terjesztés céljából történő birtoklása miatt is folyamatban van büntetőeljárás.

29. Nem vitatott, hogy a fent említett, a bolgár büntető törvénykönyv 321. cikke (3) bekezdésének 2. pontjában és 354a. cikkének (1) bekezdésében megállapított és üldözött bűncselekmények a 2004/757 kerethatározat és a 2008/841 kerethatározat hatálya alá tartoznak, amelyek 5. cikke, illetve 4. cikke előírja, hogy a tagállamok meghozhatják a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az e kerethatározatokban említett szankciókat enyhíteni lehessen, ha az elkövető felhagy a bűnözői tevékenységgel az említett kerethatározatok által szabályozott területeken, és a közigazgatási vagy igazságügyi hatóságoknak olyan információkat szolgáltat, amelyekhez azok egyébként nem tudnának hozzájutni, ezzel segítve őket a többek között a bűncselekmény többi elkövetőjének azonosításában vagy felelősségre vonásában, vagy bizonyíték megszerzésében.

30. Lehetséges-e a fenti megállapításból azt a következtetést levonni, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság is teszi, hogy a bűnösség elismerését tartalmazó egyezség bírósági jóváhagyására vonatkozó nemzeti eljárási szabályok a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós jogot hajtják végre, és ezáltal a Charta rendelkezéseinek alkalmazhatóságát követelik meg?

¹² Lásd ebben az értelemben: Miasto Łowicz ítélet (34–36. pont).

31. Erre a kérdésre nemleges választ lehetne adni a 2019. szeptember 24-i Spetsializirana prokuratura (Az ártatlanság véelme) végzésben (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776) elfogadott érvelés analógia útján történő alkalmazásával, amely a 2016/343 irányelv 7. cikke (4) bekezdésének értelmezésére vonatkozik, és amely szerint „a tagállamok lehetővé tehetik igazságügyi hatóságai számára, hogy a büntetés kiszabása során figyelembe vegyék a gyanúsítottak és a vádlottak együttműködő magatartását”. Ebben a határozatban a Bíróság úgy ítélte meg, hogy ezt a cikket úgy kell értelmezni, hogy az nem szabályozza azt a kérdést, hogy az ugyanezen szabályozásban előírt és az alapügyben szóban forgóhoz hasonló, a bűnszervezetben való részvétel miatt büntetőeljárás alá vont személy és az ügyész között megkötött vádalku bíróság által történő jóváhagyásának feltétele lehet-e az, hogy az e bűnszervezetben való részvétel miatt eljárás alá vont többi személy hozzájárul-e a megállapodás megkötéséhez, és mindez azon előzetes megállapítás ellenére, hogy az alapügyben folyamatban lévő eljárás ezen irányelv személyi és tárgyi hatálya alá tartozik.

32. A jelen ügyben ki kell emelni először is, hogy a 2004/757 kerethatározatot és a 2008/841 kerethatározatot nevezetesen az EU-Szerződés 31. cikke (1) bekezdésének e) pontja alapján fogadták el, amely többek között előírta, hogy a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a közös fellépés célja a tiltott szervezett bűnözés, terrorizmus és kábítószer-kereskedelem területén elkövetett bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályokat bevezető intézkedések fokozatos elfogadása.¹³ Ezek a kerethatározatok jelenleg az EU-Szerződés 31. cikkének (1) bekezdését felváltó EUMSZ 83. cikk (1) bekezdése alapján a büntető anyagi jog minimumszabályait állapítják meg.

33. Márpedig meg kell jegyezni, hogy a szóban forgó nemzeti szabályok a büntetőeljárás területéhez tartoznak, és az EUMSZ 82. cikk (2) bekezdése alapján elfogadott, a gyanúsítottakat vagy vádlottakat a teljes büntetőeljárásban megillető jogok megerősítését célzó uniós jogi eszközök egyike sem szabályozza kifejezetten az ügyész és a bűncselekmény elkövetője közötti, a bűnösség beismerését tartalmazó egyezség megkötésének módjaira vonatkozó szabályokat. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az „uniós jog végrehajtása” Charta 51. cikke szerinti fogalmának előfeltétele az érintett területek közötti közelséget, illetve az egyik terület által a másikkra gyakorolt közvetett hatásokat meghaladó, valamely uniós jogi aktus és a szóban forgó nemzeti intézkedés közötti bizonyos fokú kapcsolat fennállása.¹⁴

34. Másodszor, e tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a kerethatározatok az elérendő célokat illetően kötelezőek a tagállamokra, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyják.¹⁵ Amint az fent megállapításra került, a 2004/757 kerethatározat és a 2008/841 kerethatározat csak a minimumharmonizáció eszközeinek minősülnek. Következésképpen a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek e fogalomnak a nemzeti jogukba történő átültetését illetően.¹⁶

35. Harmadszor, a 2004/757 kerethatározat 5. cikkének és a 2008/841 kerethatározat 4. cikkének szövegéből az következik, hogy e rendelkezések arra korlátozódnak, hogy a tagállamok számára fenntartják annak lehetőségét, hogy az igazságügyi hatóságai számára engedélyezzék, hogy a büntetőjogi felelősség elismerését követő büntetés megállapításakor figyelembe vegyék a büntetőeljárás alá vont személyek együttműködését. Mivel az említett rendelkezés nem kötelezi a tagállamokat annak biztosítására, hogy e hatóságok figyelembe vegyék ezt az együttműködést,

¹³ A 2004/757 kerethatározathoz lásd: 2020. június 11-i Prokuratura Rejonowa w Ślupsku ítélet (C-634/18, EU:C:2020:455, 32. pont).

¹⁴ 2014. július 10-i Julián Hernández és társai ítélet (C-198/13, EU:C:2014:2055, 34. pont).

¹⁵ 2020. június 11-i Prokuratura Rejonowa w Ślupsku ítélet (C-634/18, EU:C:2020:455, 39. pont).

¹⁶ A 2004/757 kerethatározathoz lásd: 2020. június 11-i Prokuratura Rejonowa w Ślupsku ítélet (C-634/18, EU:C:2020:455, 41. pont).

nem biztosít semmiféle jogot a terheltnak arra, hogy enyhébb szankciót szabjanak ki vele szemben az igazságügyi hatóságokkal való együttműködés esetén, például olyan megállapodás megkötése révén, amelyben e személy beismeri bűnösségét.¹⁷

36. Fontos kiemelni, hogy a Bíróság megállapította, hogy amiatt nem lehet az uniós alapvető jogokat valamely nemzeti szabályozásra alkalmazni, hogy az érintett területen meglévő uniós rendelkezések nem írtak elő semmiféle kötelezettséget a tagállamokra nézve az alapeljárásbeli helyzet tekintetében.¹⁸

37. Negyedszer, kétségtelenül meg kell jegyezni, hogy a 2004/757 kerethatározat 5. cikke és a 2008/841 kerethatározat 4. cikke részletesen meghatározza azokat a feltételeket, amelyek adott esetben szabályozzák az igazságügyi hatóságok azon lehetőségét, hogy figyelembe vegyék a terheltek együttműködési hajlandóságát, a jelen ügyben e magatartás tartalmát illetően. Ez a megállapítás természetesen nem érvényteleníti azt a következtetést, hogy a tagállamokat nem terheli az ilyen figyelembevétel előíró kötelezettség. Ezenfelül és mindenekelőtt, a 2004/757 kerethatározat és a 2008/841 kerethatározat fent említett rendelkezései semmilyen utalást nem tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy az igazságügyi hatóság milyen eljárási szabályok szerint veszi figyelembe a bűncselekmény elkövetőjének együttműködését, akár az enyhítő körülmények eljáró tanács általi elismerésével, akár az ügyész és az érintett személy közötti, az eljárás különböző szakaszaiban esetlegesen kötött, a bűnösség beismerésére vonatkozó egyezséggel, valamint az ilyen egyezés tartalmával, a többes vádemelés esetén a bírósági jóváhagyásra vonatkozó döntéshozatali eljárással és annak hatásaival kapcsolatban. E rendelkezések meghatározása kizárólag a nemzeti jog hatáskörébe tartozik.¹⁹

38. Ebből következik, hogy a 2004/757 irányelv 5. cikke és a 2008/841 irányelv 4. cikke nem szabályozza azt a kérdést, hogy egy, a kiszabandó büntetés tekintetében kötött egyezés jóváhagyásának feltétele lehet-e vagy sem az a követelmény, hogy ahhoz a többi vádlott is hozzájáruljon, és arról a büntetőeljárást lefolytató tanácstól különböző tanács döntsön.²⁰ Az uniós jog alapügyben való végrehajtásának hiányában a Chartának a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott rendelkezései sem alkalmazhatók, ami megalapozza a Bíróság hatáskörének hiányát az alapügy vizsgálata tekintetében.

39. Meg kell ugyanakkor állapítanom, hogy a Bíróság ítélezési gyakorlatában vannak példák „az Unió jogát hajtják végre” kifejezés kevésbé szigorú értelmezésére,²¹ amely szerint egyéb tényezők mellett azt kell megvizsgálni, hogy a nemzeti szabályozás uniós jogi rendelkezés végrehajtására irányul-e, hogy milyen jellegű ez a szabályozás, és hogy az uniós jog hatálya alá tartozó célokon kívül más célok elérésére is irányul-e – még akkor is, ha közvetetten érintheti az uniós jogot –, valamint hogy létezik-e olyan uniós jogi különös szabályozás, amely az adott területre vonatkozik, vagy amely azt érintheti.²² Következésképpen a 2004/757 kerethatározat 5. cikkének és a 2008/841 kerethatározat 4. cikkének a fent hivatkozott rendelkezésekkel való együttes olvasata alapján,

¹⁷ Lásd analógia útján: 2019. szeptember 24-i Spetsializirana prokuratura (Az ártatlanság védelme) végzés (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 34. pont).

¹⁸ 2019. szeptember 24-i Spetsializirana prokuratura (Az ártatlanság védelme) végzés (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

¹⁹ Lásd analógia útján: 2019. szeptember 24-i Spetsializirana prokuratura (Az ártatlanság védelme) végzés (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 34. és 35. pont).

²⁰ Lásd analógia útján: 2019. szeptember 24-i Spetsializirana prokuratura (Az ártatlanság védelme) végzés (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 36. pont).

²¹ Lásd például: 2017. március 9-i Milkova ítélet (C-406/15, EU:C:2017:198, és különösen 52. pont); 2011. december 21-i N. S. és társai ítélet (C-411/10 és C-493/10, EU:C:2011:865, 64–69. pont).

²² 2014. július 10-i Julián Hernández és társai ítélet (C-198/13, EU:C:2014:2055, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

amely szerint a tagállamoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetéseket kell előírniuk,²³ ki lehet jelenteni, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás az Unió jogát hajtja végre, és valójában ugyanazokat a célokat követi, mint e kerethatározatok, vagyis a kábítószer-kereskedelem és a szervezett bűnözés elleni harcot.

40. Ugyanakkor a jelen ügyben a fent említett másodlagos uniós jogi aktusok rendelkezéseinek alkalmazhatóságára vagy alkalmazhatatlanságára vonatkozó következtetés jelentőségét, valamint azoknak a Charta, és különösen annak 47. cikke alkalmazhatóságára vonatkozó következményeit összefüggéseiben kell vizsgálni. Megállapítást nyert ugyanis, hogy mivel az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése azt írja elő valamennyi tagállam számára, hogy meg kell teremteniük azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a többek között a Charta 47. cikke értelmében vett hatékony bírói jogvédelem biztosításához szükségesek, ezen utóbbi rendelkezést megfelelő módon figyelembe kell venni az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezéséhez.²⁴

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról

41. Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által a nemzeti szabályozás összeegyeztethetőségével kapcsolatban feltett kérdések pontosabban kettős jogi követelményre vonatkoznak, nevezetesen egyrészt arra, hogy az ügyész és az egyik vádlott között vagy a vád tárgyát képező egyik bűncselekmény tekintetében a bírósági eljárás során létrejött egyezség jóváhagyása céljából az eredetileg a büntetőeljárást lefolytató bíróságtól eltérő eseti tanácsot kell kijelölni (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és harmadik kérdés²⁵), másrészt pedig arra, hogy az említett egyezség bírósági jóváhagyásának előfeltételeként az eljárásban részt vevő valamennyi fél, így a többi vádlott hozzájárulását be kell szerezni (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés).

42. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatára és különösen annak a Miasto Łowicz ítéletben való összefoglalására tekintettel fontos kiemelni, hogy az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén a Bíróság megadja számukra az uniós jog értelmezéséhez azokat a támpontokat, amelyek az általuk eldöntendő jogvita megoldásához szükségesek, valamint hogy az előzetes döntéshozatalra utalás indoka nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége. Az EUMSZ 267. cikkben foglaltak szerint a kért előzetes döntésnek „szükségesnek” kell lennie a kérdést előterjesztő bíróság által az előtte folyamatban lévő ügyben kialakítandó „ítélete meghozatalához”. A Bíróság így tehát több ízben emlékeztetett arra, hogy az EUMSZ 267. cikk szövegéből és rendszeréből is kitűnik, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás egyik előfeltétele a nemzeti bíróság előtt ténylegesen folyamatban lévő jogvita,²⁶ amelynek keretében a nemzeti bíróságnak az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletet tekintetbe vevő határozatot kell hoznia. A Bíróság feladata az előzetes döntéshozatali eljárás keretében, hogy segítséget nyújtson a kérdést előterjesztő bíróságnak az

²³ Rámutatok, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat a 2004/757 kerethatározat 4. cikkének (1) bekezdésére és a 2008/841 kerethatározat 3. cikkére hivatkozik.

²⁴ 2022. február 22-i RS (Alkotmánybírósági ítéletek hatása) ítélet (C-430/21, EU:C:2022:99, 37. pont).

²⁵ Bár az első és a harmadik kérdés külön-külön került megfogalmazásra, mégis ugyanazt a problémát tükrözik, nevezetesen a büntetőeljárás alá vont személyek büntetőjogi felelősségének megállapítására – ideértve az egyik vádlott által a bűnösség elismerése tárgyában kötött egyezség bíróság általi jóváhagyását is – hatáskörrel rendelkező bíróság azonosítását.

²⁶ A Sofiyski gradski sad (szófiaai városi bíróság, Bulgária) 2022. augusztus 5-én kelt levelében tájékoztatta a Bíróságot arról, hogy egy 2022. július 27-én hatályba lépett törvénymódosítást követően a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) megszűnt, és hogy az e bíróság előtt folyamatban lévő egyes büntetőeljárásokat, köztük az alapügyben folytatott büntetőeljárást is ezen időponttól áttették hozzá. Úgy tűnik tehát, hogy az alapeljárás folyamatban léteire vonatkozó elfogadhatósági feltétel továbbra is teljesül.

előtte folyamatban lévő konkrét jogvita elbírálásában. Az ilyen eljárás keretében tehát az említett jogvitának és az értelmezni kért uniós jogi rendelkezéseknek kapcsolódniuk kell egymáshoz, hogy az értelmezés a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó határozat szempontjából objektíve szükséges legyen.²⁷

43. A Miasto Łowicz ítéletből következik, hogy ez a kapcsolat lehet közvetlen vagy közvetett, az elfogadhatóság ezen ítéletben meghatározott három esete szerint. Közvetlen akkor, ha a nemzeti bíróságnak az alapjogvita érdemi elbírálása érdekében értelmezni kért uniós jogot kell alkalmaznia (első eset). Közvetett pedig akkor, amikor az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozat olyan uniós jogi eljárási rendelkezések értelmezésére vonatkozik, amelyeket az érintett kérdést előterjesztő bíróságnak az ítélete meghozatalához alkalmaznia kell (második eset), vagy az uniós jog olyan értelmezését biztosítja a kérdést előterjesztő bíróság számára, amely alapján nemzeti jogi eljárási kérdésekről dönthetnek azelőtt, hogy érdemi döntést hoznának az előttük folyamatban lévő jogvitákról (harmadik eset).²⁸ A Miasto Łowicz ítéletben a Bíróság egymás után vizsgálta meg az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságát a három különböző és önálló eset szempontjából ahhoz, hogy azok elfogadhatatlanságára következtethessen, hangsúlyozva a harmadik eset tekintetében az A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet²⁹ alapjául szolgáló ügyektől való eltérést, amelyben a Bíróságtól előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezés befolyásolhatta az uniós joggal kapcsolatos jogviták érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság meghatározásának kérdését.³⁰

44. Első látásra úgy tekinthető, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdésekkel és az uniós jog általa kért értelmezésével a nemzeti jog olyan eljárási kérdésének tisztázását kéri, amelyet *in limine litis* kell eldöntenie, ami megfelel a harmadik esetnek. Ez a kérdés a kérdést előterjesztő bíróság helyett eljáró eseti tanács azon hatáskörére vonatkozik, amely alapján az ügyész és az e bíróság előtt vád alá helyezett személy között létrejött, a bűnösség beismerésére vonatkozó egyezség jóváhagyásáról határoz.

45. A Bíróság egyik legutóbbi ítéletében általánosságban kimondta, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések, amelyek arra irányulnak, hogy lehetővé tegyék a kérdést előterjesztő bíróság számára, hogy *in limine litis* olyan eljárási nehézségekről döntsön, mint amelyek az előtte folyamatban lévő ügy elbírálására vonatkozó saját hatásköréhez, vagy akár az olyan bírósági határozat tekintetében elismerendő joghatásokhoz kapcsolódnak, amely potenciálisan akadályt képez annak, hogy az ilyen ügy vizsgálatát az említett bíróság folytassa, az EUMSZ 267. cikk alapján elfogadhatók.³¹ Ez a megközelítés úgy tűnik, hogy önállósítja az eljárási jogi problémakört abban az értelemben, hogy az önmagában teljesíteni tudja az EUMSZ 267. cikk szerinti szükségességi feltételt. Bár igaz, hogy a Bíróság egyértelműen és kizárólagosan csak két konkrét esetre hivatkozott, amelyek közül az első úgy tűnik, hogy az eredetileg valamennyi vádlottal szemben büntetőeljárást folytató kérdést előterjesztő bíróság arra vonatkozó hatáskörét vagy inkább annak hiányát érinti, amely alapján jóváhagyja az egyikük által kötött, a bűnösség elismeréséről szóló egyezséget.

²⁷ Miasto Łowicz ítélet (44–46. pont).

²⁸ Lásd: Miasto Łowicz ítélet (49–51. pont).

²⁹ 2019. november 19-i ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982).

³⁰ Miasto Łowicz ítélet (51. pont).

³¹ 2023. július 13-i YP és társai (Bíró mentelmi jogának felfüggesztése és tisztségéből való felfüggesztése) ítélet (C-615/20 és C-671/20, EU:C:2023:562, 46 és 47. pont).

46. Ezzel szemben a többi vádlott egyhangú hozzájárulásának követelménye a jóváhagyási eljárás sajátos jellemzője, amely független az eljáró bíróság azonosításának kérdésétől, amely megállapítás az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés elfogadhatatlanságát alapozhatja meg. Ez a következtetés azonban túlságosan elvontnak tűnhet, mivel két olyan elem szétválasztásához vezet, amelyek ugyanannak a mechanizmusnak a részét képezik, és a kérdést előterjesztő bíróság előtti büntetőeljárás lefolytatását azonos módon érintik.

47. Ez a megállapítás arra készíti, hogy megvizsgáljam a Miasto Łowicz ítéletben említett, az elfogadhatóságra vonatkozó első eset relevanciáját. E tekintetben – amint arra a kérdést előterjesztő bíróság helyesen rámutat³² – megjegyzem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések olyan eljárási problémákra vonatkoznak, amelyek elválaszthatatlanul kapcsolódnak a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó, a vádlottak büntetőjogi felelősségére és adott esetben a büntetés kiszabására vonatkozó érdemi határozathoz. Hangsúlyozni kell, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzés szerint az ügyész és a vádlott között létrejött egyezség, amellyel az utóbbi elismeri bűnösségét a terhére rótt bűncselekményekben, és ennek következtében egy előzetesen megállapított büntetést szabnak ki rá, az érdemi ítéletben figyelembe veendő valamennyi kérdést rendezzi, mivel meghatározza az érintett személy által elkövetett bűncselekményt és annak jogi minősítését, valamint a büntetés jellegét és mértékét.

48. Ilyen körülmények között a Bíróságnak az ilyen, a nemzeti bíróság álláspontja szerint az ügy érdemében hozott határozat helyébe lépő egyezség bírósági jóváhagyásának feltételeit meghatározó nemzeti szabályozás összeegyeztethetőségére vonatkozó válaszai szükségesnek tűnnek ahhoz, hogy ez utóbbi bíróság az előtte folyamatban lévő büntetőeljárásról határozhasson. Úgy tűnik tehát, hogy az alapügy és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése között, amelynek értelmezését kéri, olyan kapcsolat áll fenn, hogy ez az értelmezés a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó érdemi határozat szempontjából objektíve szükséges.

49. Ezenfelül, a Bizottság állításaival ellentétben úgy tűnik számomra, hogy a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikkében, különösen annak c) pontjában foglalt követelményeknek a jelen ügyben eleget tettek. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis megfelelő módon ismertette azokat az okokat, amelyek alapján az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében szereplő hatékony bírói jogvédelem követelményének értelmezését kérte a bűnösség beismerésére vonatkozó egyezség jóváhagyásának a többi vádlott egyhangú hozzájárulásához kapcsolódó feltétele tekintetében.³³ Következésképpen előadta, hogy ez az egyezség egy olyan jogorvoslati eszköz a vádlott PT számára, amely lehetővé teszi, hogy enyhébb büntetést kapjon, valamint hogy e hozzájárulásra azért van szükség, hogy korlátozza ezen eszköz jogosulatlan, a fent hivatkozott követelményeket és különösen a tisztességes eljáráshoz való jogot sértő alkalmazását.

50. Ebből következően megállapítható, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

³² Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 34. pontja.

³³ Miközben a kérdést előterjesztő bíróság az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésére hivatkozik, kétségtelenül viszonylag absztrakt megfogalmazásban, többször utal a Charta 47. cikkére is, amelyet a Bíróság szerint figyelembe kell venni az előbbi rendelkezés értelmezésekor.

Az ügy érdeméről

Az eseti tanács kijelöléséről

51. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy ellentétes-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkével együttesen értelmezett második albekezdésével az az eljárási szabály, amely az ügyész és az egyik terhelt között a büntetőeljárás bírósági szakaszában kötött, a bűnösség beismerésére vonatkozó egyezség bírósági jóváhagyását automatikusan - az összes vádlottal szemben a büntetőeljárást lefolytató azon tanácstól, amelyhez valamennyi bizonyítékot benyújtották - eltérő tanács hatáskörébe utalja, még abban az esetben is, ha a bíróság általi jóváhagyást tartalmazó határozat a többi vádlott bűnösségéről nem dönt. A kérdést előterjesztő bíróság által így kifejezett kételyek mind az érintett bírói tanács pártatlanságának követelményét, mind a büntetőeljárás közvetlenségének elvét érintik.

– Az objektív pártatlanság követelményéről

52. Amint azt az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése előírja, a tagállamoknak meg kell teremteniük azokat a jogorvoslati lehetőségeket és eljárásokat, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való joga biztosításához szükségesek. A jogalanyok uniós jogból eredő jogai hatékony bírói védelmének elve ugyanis, amelyre az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése utal, a tagállamok közös alkotmányos hagyományain nyugvó uniós jogi alapelv, amelyet rögzít az EJEE 6. és 13. cikke, és amelyet jelenleg a Charta 47. cikke is megerősít.³⁴

53. Mivel az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése azt írja elő valamennyi tagállam számára, hogy meg kell teremteniük azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a többek között a Charta 47. cikke értelmében vett hatékony bírói jogvédelem biztosításához szükségesek, ezen utóbbi rendelkezést megfelelő módon figyelembe kell venni az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezéséhez, ugyanúgy, mint az EJEB-nek az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatát.³⁵ Márpedig annak biztosítása érdekében, hogy ilyen hatékony bírói jogvédelmet nyújthassanak azok a szervek, amelyeknek esetlegesen az uniós jog alkalmazásával vagy értelmezésével kapcsolatos kérdésekben kell határozatot hozniuk, alapvető fontosságú e szervek függetlenségének védelme, amint azt a Charta 47. cikkének második bekezdése is megerősíti, amely a „független” bírósághoz való fordulás jogát a hatékony jogorvoslathoz való alapvető jog egyik követelményeként említi. A bíróságok függetlenségére vonatkozó követelmény – amely a bírói hivatás velejárója – a hatékony bírói jogvédelemhez való alapvető jog és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog lényegéből következik, amely döntő jelentőségű a jogalanyok uniós jogból eredő valamennyi joga védelmének biztosítása és a tagállamok EUSZ 2. cikkben felsorolt közös értékeinek, különösen pedig a jogállamiság értékének a megőrzése szempontjából.³⁶

54. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a függetlenség említett követelménye két szempontot foglal magában. Az első – külső – szempont azt követeli meg, hogy az érintett fórum teljesen autonóm módon gyakorolja feladatkörét anélkül, hogy bármilyen hierarchikus kapcsolatban

³⁴ 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (C-791/19, EU:C:2021:596, 52. pont).

³⁵ Lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i RS (Alkotmánybírósági ítéletek hatása) ítélet (C-430/21, EU:C:2022:99, 37. pont).

³⁶ Lásd ebben az értelemben: 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (C-791/19, EU:C:2021:596, 57. és 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

lenne, vagy bárkinek alá lenne rendelve, és anélkül hogy bárhonnán utasításokat kapna, így védett az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét, és határozataikat befolyásolhatja. A második – belső – szempont a pártatlanság fogalmával áll összefüggésben, és arra vonatkozik, hogy egyenlő távolságot kell tartani a jogvitában részt vevő felektől, illetve e feleknek a jogvita tárgyához fűződő mindenkori érdekeitől. E szempont megköveteli az objektivitást, valamint azt, hogy a jogvita megoldása során a jogszabály szigorú alkalmazásán kívül semmilyen más érdek ne érvényesüljön. Ezek a függetlenségi és pártatlansági garanciák olyan szabályok meglétét igénylik – különösen, ami a fórum összetételét, a kinevezést, a megbízatás időtartamát, valamint az elfoglaltsági okokat, a kizárási okokat és a tagok elmozdítását illeti –, amelyek a jogalanyok számára biztosítják minden, az említett fórum külső tényezők általi befolyásolhatóságára, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegességére vonatkozó jogos kétség kizárását.³⁷

55. Az EJEB állandó ítélkezési gyakorlatára hivatkozva a Bíróság szintén pontosította, hogy a pártatlanság követelményét különböző módon lehet értékelni. A szubjektív megközelítés szerint a bíró személyes meggyőződését és magatartását kell figyelembe venni annak megvizsgálásával, hogy a bíró a konkrét esetben mutatott-e elfogultságot vagy személyes előítéletet, figyelemmel arra, hogy a személyes elfogultságot az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell. Az objektív megközelítés annak meghatározására irányul, hogy a bíróság – különösen összetételére tekintettel – a pártatlanságára vonatkozó bármiféle jogos kétség kizárása érdekében megfelelő biztosítékokat nyújt-e. Az objektív megközelítés azon kérdés felvetését jelenti, hogy a bíró személyes magatartásától függetlenül bizonyos ellenőrizhető tények alapján megkérdőjelezhető-e a pártatlansága. E kérdéskörben még a látszat is jelentőséggel bírhat. Ismételten a bizalomról van szó, amelyet egy demokratikus társadalom bírának kell kelteniük a jogalanyokban, kezdve az eljárás feleivel.³⁸

56. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a nemzeti bíróság által előterjesztett kérdés kizárólag az objektív pártatlanság kérdésére vonatkozik, amennyiben ugyanaz a bíró vagy bírói testület különböző feladatokat lát el egy bírósági eljárás során.

57. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság szerint nem tekinthető összeegyeztethetetlennek a tisztességes eljárás követelményeivel önmagában az a körülmény, hogy azok a bírók, akiknek egy ügyben először kellett határozatot hozniuk, részt vegyenek egy másik ítélkező testületben, amelynek ugyanezen ügyről kell határozatot hoznia. Különösen az a tény, hogy egy vagy több bíró jelen van két egymást követő testületben, és ott ugyanazokat a feladatokat – elnök, előadó bíró – töltik be, önmagában közömbös a pártatlanság követelménye betartásának értékelése szempontjából, mivel az említett feladatokat kollegiális testületben gyakorolják. Ezek a megfontolások annál is inkább megállják a helyüket, mert a két egymást követő testületnek nem ugyanabban az ügyben kellett határozatot hoznia, hanem két különálló, bár bizonyos mértékben összefüggő ügyben.³⁹

58. Ami konkrétan a bűnösséget megállapító eljárásokat illeti, a Bíróság az EJEB ítélkezési gyakorlatára támaszkodva válaszolt meg különböző, a 2016/343 irányelv rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozó kérdéseket, amely ítélkezési gyakorlat szerint az összetett

³⁷ Lásd ebben az értelemben: 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 121–123. pont).

³⁸ 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 128. pont).

³⁹ 2009. február 19-i Gorostiaga Atxalandabaso kontra Parlament ítélet (C-308/07 P, EU:C:2009:103, 43–45. pont).

büntetőeljárásokban, amelyek több olyan gyanúsított ellen folynak, akiknek a felelősségét nem lehet egyetlen eljárásban elbírálni, előfordulhat, hogy a vádlottak bűnösségének értékelése érdekében a nemzeti bíróságnak szükségképpen említést kell tennie harmadik személyek részvételéről, akiknek a felelősségét esetleg külön eljárásban fogják elbírálni. Az EJEB ugyanakkor pontosította, hogy amennyiben harmadik személyek érintettségére vonatkozó tényekre kell hivatkozni, az eljáró bíróságnak kerülnie kell, hogy több információt közöljön, mint ami az előtte folyamatban lévő eljárásban vádolt személyek büntetőjogi felelősségének elemzéséhez szükséges. Ezenkívül ez a Bíróság hangsúlyozta, hogy a bírósági határozatok indokolását olyan módon kell megfogalmazni, hogy elkerülhető legyen az érintett harmadik személyek bűnösségének idejekorán történő megállapítása, ami veszélyeztetheti az ezen személlyel szemben felhozott vádaknak egy külön eljárásban történő méltányos elbírálását.⁴⁰

59. A Bíróság megállapította, hogy a 2016/343 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését⁴¹ úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az, hogy egy olyan vádalku, amelyben a vádlott a büntetés enyhítése fejében beismeri bűnösségét, és amelyet a nemzeti bíróságnak jóvá kell hagynia, a szóban forgó bűncselekmény elkövetőjeként nem csak ezt a vádlottat említi kifejezetten, hanem más vádlottakat is, akik a bűnösségüket nem ismerték be, és akikkel szemben külön büntetőeljárás van folyamatban, feltéve hogy egyrészt ez az említés szükséges a vádalkut kötő személy büntetőjogi felelősségének elemzéséhez, másrészt pedig, hogy a vádalku egyértelműen megjelöli, hogy az említett vádlottak ellen külön eljárás van folyamatban, és hogy bűnösségüket jogszerűen nem állapították meg.⁴²

60. Egy másik ügyben a Bíróság úgy vélte, hogy a 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az ezen irányelv (16) preambulumbekkezdésével és az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdésével, illetve 48. cikkével összefüggésben értelmezett 3. cikkét⁴³ és 4. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az, ha a két személlyel szemben indított büntetőeljárásban valamely nemzeti bíróság először is végzéssel elfogadja az első személy beismerő vallomását a vádiratban megjelölt, állítólagosan a bűnösséget tagadó másik személlyel társtetteségben elkövetett bűncselekmények tekintetében, majd pedig a második személlyel szemben felrótt cselekményekre vonatkozó bizonyítékok felvételét követően határoz e második személy bűnösségéről, feltéve egyrészt, hogy a második személynek az állítólagos bűncselekmények elkövetésében való társtetteskénti részvételének megemlítése szükséges a beismerő vallomást tévő személy büntetőjogi felelősségének elemzéséhez, másrészt pedig, hogy ugyanez a végzés és/vagy az abban hivatkozott vádirat egyértelműen megjelöli, hogy a második személy bűnösségét jogszerűen nem állapították meg, és hogy az külön bizonyításfelvétel, illetve ítélet tárgyát fogja képezni.⁴⁴

61. Az ítélezési gyakorlat áttekintésének kiegészítéseként hivatkozni kell az EJEB legutóbbi, a pártatlanságra vonatkozó általános elveit érvényre juttató ítéletére. E bíróság e tekintetben úgy ítélte meg, hogy bár önmagában az a tény, hogy az eljáró bíróság ugyanazon bűncselekmény tekintetében korábban már hozott ítéletet, nem tekinthető olyan ténynek, amely önmagában

⁴⁰ 2019. szeptember 5-i AH és társai (Az ártatlanság védelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 44. pont).

⁴¹ A 2016/343 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy egészen addig, amíg a gyanúsítottak vagy a vádlottak bűnösségét jogszerűen meg nem állapították, a hatóságok nyilvános nyilatkozatai, valamint az igazságügyi határozatok – a bűnösséget megállapító határozatokat kivéve – ne utaljanak az említett személyekre úgy, mintha bűnösök lennének.

⁴² 2019. szeptember 5-i AH és társai (Az ártatlanság védelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 50. pont). Meg kell jegyezni, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben az ügyész és az egyik vádlott között létrejött egyezségeket – amint az az említett ítélet 22. pontjából kitűnik – az eseti tanácsnak minősülő kérdést előterjesztő bíróság elé terjesztették jóváhagyásra.

⁴³ A 2016/343 irányelv 3. cikke előírja, hogy a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak mindaddig ártatlannak tekintendők, amíg bűnösségüket jogszerűen meg nem állapították.

⁴⁴ 2020. május 28-i UL és VM végzés (C-709/18, EU:C:2020:411, 35. pont).

megalapozza a pártatlanságával kapcsolatos félelmeket, a bíró pártatlanságának kérdése mégis felmerül, ha a korábbi ítélet már részletes értékelést tartalmazott a később elítélt személynek egy több személy által elkövetett bűncselekményben játszott szerepéről, és különösen akkor, ha a korábbi ítélet a kérelmező érintettségének konkrét minősítését tartalmazza, vagy úgy kell tekinteni, hogy megállapította, hogy a később elítélt személy a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges valamennyi feltételnek megfelelt. Az eset körülményeire tekintettel az ilyen tényezők úgy tekinthetők, mint amelyek előzetesen állást foglalnak a későbbi eljárásban eljárás alá vont személy bűnösségének kérdéséről, és így objektíve megalapozott kétségeket támaszthatnak azzal kapcsolatban, hogy a nemzeti bíróságnak van-e előzetesen kialakított elképzelése a későbbiekben eljárás alá vont személy ügyének érdeméről már az eljárás kezdetén.⁴⁵

62. Az EJEB egy olyan felperes által indított ügyben, akivel szemben ugyanaz a bíróság folytatta le az eljárást, és akit ugyanaz a bíróság ítélt el, mint amelyik korábban a közösen elkövetett bűncselekmények társtetteseit a bűnösség beismerésére vonatkozó egyezségek alapján elítélte, megállapította az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének megsértését a következő indokok alapján. Ez a bíróság megjegyezte, hogy bár ezek, az egyezségeket jóváhagyó ítéletek önmagukban semmilyen megállapítást nem tartalmaznak külön a felperes bűnösségére vonatkozóan, és hogy a felrótt bűncselekmény jellege az elkövetési szándék összehangolásának megállapítását vonta maga után, azok tényállása pontos leírást tartalmazott a felperes elkövetésben játszott különös szerepét illetően. Az ügy érdemében eljáró bíróság tehát tökéletesen tisztában volt a felperes személyazonosságával – függetlenül attól, hogy monogram vagy álnév alapján jelölték-e – és szerepével, mivel nem lehetett kétséges, hogy részt vett a bűncselekmény elkövetésében, amely helyzet csak arra ösztönözhetette az eljáró bíróságot, hogy következetes maradjon az egyezségeket jóváhagyó korábbi ítéleteivel, ahogyan a társtettesek is következetesek voltak a felperesnek a bűncselekmény elkövetésében való részvételére vonatkozó korábbi nyilatkozataikkal. Következésképpen az EJEB úgy véli, hogy megfogalmazásukra tekintettel a felperes társtetteseit elmarasztaló ítéletek sértették a felperes azon jogát, hogy mindaddig ártatlannak tekintse, amíg bűnösségét meg nem állapítják, valamint hogy ezen ítéleteknek a felperes saját, ugyanezen bíróság előtt folyó büntetőeljárásában játszott szerepére tekintettel a bíróság pártatlanságával kapcsolatban kifejezett kételyek objektíve megalapozottak voltak.⁴⁶

63. Az ítélkezési gyakorlat ezen összefoglalásából kitűnik, hogy az „objektív pártatlanság” és az „ártatlanság vélelmének” fogalma, amelyek jogilag elkülönülnek egymástól, valójában szorosan összefüggnek egymással, mivel a pártatlanság követelményének megsértése bizonyos feltételek mellett e vélelem megsértéséből is következhet.

64. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy a PT által kötött, a bűnösség beismeréséről szóló egyezség teljes egészében átvette a vádirat rendelkező részét, tartalmazza a vádlott által elkövetett bűncselekményt és annak jogi minősítését, valamint a büntetés jellegét és mértékét, de az AH és társai (Az ártatlanság vélelmének) ítéletét⁴⁷ követően nem említi azon vádlottak nevét és nemzeti személyazonosító számát, akikkel szemben a büntetőeljárás folytatódik, és ezen egyezség jóváhagyása a többi vádlottnak a vád szerinti bűncselekményekben való részvételére történő utalás és a bűnösségükre vonatkozó állásfoglalás nélkül történt.⁴⁸ Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból tehát kitűnik, hogy a szóban forgó, bűnösség beismerésére vonatkozó egyezség szövege és az azt jóváhagyó bírói határozat mentes azon vádlottak bűnösségének előzetes megítélésétől, akik nem ismerték be bűnösségüket a vádbeli

⁴⁵ EJEB, 2022. november 25., Mucha kontra Szlovákia ítélet (CE:ECHR:2021:1125JUD006370319, 49. §).

⁴⁶ EJEB, 2022. november 25., Mucha kontra Szlovákia ítélet (CE:ECHR:2021:1125JUD006370319, 49. §).

⁴⁷ 2019. szeptember 5-i ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670).

⁴⁸ Az anonimizálás hiánya elsősorban az ártatlanság vélelmének tiszteletben tartásával kapcsolatos vita szempontjából fontos körülmény.

bűncselekményekben. Ilyen körülmények között az a tény, hogy a kérdést előterjesztő bíróság egymás után jóváhagyhatja a bűnösség beismerését tartalmazó egyezséget és értékelheti a vádlottak büntetőjogi felelősségét, nem tűnik az objektív pártatlanság követelményével ellentétesnek.

65. Rá kell mutatni azonban, hogy PT vádlott helyzete enyhén szólva is sajátosnak tűnik, mivel ugyanez a kérdést előterjesztő bíróság leszögezte,⁴⁹ hogy általánosságban és az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a bűnösség beismerését tartalmazó egyezségek továbbra is tartalmazzák azon vádlottak teljes nevét és személyazonosító számát, akik nem kötöttek ilyen egyezséget. Ehhez hozzá kell tenni, hogy ezek az egyezségek és az azokat jóváhagyó ítéletek nem szükségszerűen tartalmazzák annak kifejezett említését, hogy ezekkel a vádlottakkal szemben külön büntetőeljárás folyik, és hogy bűnösségüket a jog által megkövetelt módon megállapították, amely utalást a Bíróság kifejezetten megköveteli az ártatlanság véelme tiszteletben tartására vonatkozó értékelése során.⁵⁰ A nemzeti bíróságok által alkalmazott változatában a szóban forgó bolgár szabályozás összhangjának értékelése során ezek az elemek az objektív pártatlanság alapján igazolhatják az eseti tanácsok ilyen egyezségek jóváhagyására vonatkozó hatáskörét, amit maga a kérdést előterjesztő bíróság is elismer.⁵¹

66. Mindenesetre álláspontom szerint a jelen indítvány 64. pontjában foglalt megállapításokból nem lehet arra következtetni, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes a szóban forgó nemzeti szabályozás. Az eredetileg eljáró bíróságnak a bűnösség beismerését tartalmazó egyezés jóváhagyása céljából egy eseti tanács javára történő rendszeres kizárása a fent említett követelményekkel távolról sem ellentétes, és szükségszerűen megerősíti a bűnösségüket be nem ismerő többi vádlottal szemben eljáró bíróság objektív pártatlanságát, kizárva ezzel a pártatlanság látszatának hiányát, amely sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és jogállamban az igazságszolgáltatásnak a jogalanyokban keltenie kell.⁵²

– *A büntetőeljárás közvetlenségének elvéről*

67. A Bíróság a 2012/29/EU irányelv⁵³ egyes rendelkezéseinek hatályára vonatkozó kérdésre egy olyan nemzeti szabályozás tekintetében, amely előírja, hogy a sértett meghallgatását egy új összetételű bírói tanácsnak meg kell ismételnie, ha az eljárásban részt vevő egyik fél megtagadja, hogy e bírói tanács az első tárgyalás jegyzőkönyvére támaszkodjon, az EJEB ítélkezési gyakorlatát alapul véve a fent említett elvre hivatkozott.

68. Ily módon utalt arra, hogy a tisztességes büntetőeljárás egyik fontos eleme a vádlott azon lehetősége, hogy a határozatot hozó bíróság jelenlétében a tanúkkal szembesítsék, valamint hogy a közvetlenség elve a büntetőeljárás jelentős biztosítója, mivel a bíróság által a tanú magatartására és szavahihetőségére vonatkozóan tett észrevételek a vádlott szempontjából

⁴⁹ Lásd az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 31. és 32. pontját.

⁵⁰ 2019. szeptember 5-i AH és társai (Az ártatlanság véelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 45. és 49. pont). A Bíróság kérdéseire adott válaszában a kérdést előterjesztő bíróság jelezte, hogy az egyezés módosítására vonatkozó javaslatlattel a megállapodás jóváhagyásáért felelős tanács hatáskörébe tartozik.

⁵¹ Lásd az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 31. és 32. pontját.

⁵² Lásd ebben az értelemben: 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (C-791/19, EU:C:2021:596, 60. pont).

⁵³ A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2012. október 25-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 315., 57. o.).

jelentős következményekkel járhatnak. Ennélfogva az eljáró bíróság összetételének a tanúkihallgatást követően bekövetkező megváltozása főszabály szerint e tanú ismételt meghallgatásához vezet. Ugyanakkor a közvetlenség elvét nem lehet úgy tekinteni, hogy az akadályát képezné a bíróság összetételében az eljárás során bekövetkező bármely változásnak. Különösen nyilvánvaló adminisztratív vagy eljárási problémák merülhetnek fel, és tehetik lehetetlenné valamely bírónak az eljárásban való folyamatos részvételét. Intézkedéseket lehet tenni annak érdekében, hogy azok a bírák, akik átveszik az ügyet, megértsék a tényállást és az érveket, például úgy, hogy a jegyzőkönyveket átadják, ha a szóban forgó tanú szavahihetősége nem vitatott, vagy az új összetételű tanács előtt új tárgyalást tartanak, illetve a jelentős tanúkat ismételt meghallgatják.⁵⁴

69. A „közvetlenség” fogalma közvetlen kapcsolatot feltételez a bíró és a jogalany között, így a tárgyaláson részt nem vevő bíró nem vehet részt az ügy elbírálásában.⁵⁵

70. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a közvetlenség elve az NPK 18. cikkében és 55. cikkében jelenik meg, amelyek garantálják a védelem részvételét az eljárásban az érdemi döntésre hivatott bíró jelenlétében, míg az NPK 384a. cikke eltér ettől. Rámutat arra, hogy a hatékony bírói jogvédelemhez való jog sérülne, ha a védelem olyan helyzetbe kerülne, amelyben az egyik bíróságnak egy másik bíró előtt megvizsgált és megvitatott bizonyítékok alapján kellene érdemi döntést hoznia. Ez a bíróság ugyanis csak az eljárás iratairól szerzett tudomást, de nem vett részt a bizonyítékok összegyűjtésének és értékelésének folyamatában, a védelem jelenlétében és felügyelete mellett.

71. A kérdést előterjesztő bíróság ezen álláspontja véleményem szerint a bűnösség beismerésére irányuló eljárás sajátosságának és önállóságának tagadását jelenti, amelyről az EJEB-nek már volt alkalma dönten. Ennélfogva e bíróság úgy véli, hogy az olyan büntetőjogi egyezségekre irányuló eljárás, amelynek eredményeként a vádról egy egyszerűsített bírósági felülvizsgálat alapján döntenek, lényegében bizonyos eljárási jogokról való lemondást jelent, ami önmagában nem jelent problémát, mivel sem az EJEE 6. cikkének szövege, sem annak szelleme nem akadályozza az érintett személyt abban, hogy e garanciákról saját akaratából lemondjon. A lemondás érvényességére vonatkozó elvek alkalmazásával tehát az egyezés felperes általi elfogadásának a következő feltételeknek kell megfelelnie: először is azt valóban önkéntesen és az ügy tényállásának, valamint az ilyen típusú egyezségekhöz fűződő joghatások teljes ismeretében kell megtenni, másodszor pedig az egyezés tartalmát és az annak felek általi megkötéséhez vezető eljárás tisztességességét megfelelő bírósági ellenőrzésnek kell alávetni.⁵⁶

72. Azzal, hogy az ügyésszel egyezséget kötött, amelyben beismerte bűnösségét a felrótt bűncselekményekben, és elfogadta a felfüggesztett szabadságvesztés büntetést, PT lemondott arról a jogáról, hogy az ügyet az NPK 381. cikkének (6) bekezdése szerinti rendes eljárásban bírálják el, és így az ügyének érdemi vizsgálatáról, amely magába foglalja az ügy érdemében döntő bíró előtt az ítélethozatalra irányuló tárgyaláson a bizonyítékokról szóló kontradiktórius vitát. A bűnösség beismerésére irányuló eljárás a büntető igazságszolgáltatás sajátos módját képezi, mivel az a rendes bírósági eljárás alternatívája, amely a védő által támogatott vádlott választása alapján indul. Annak kifogásolásával, hogy a fent hivatkozott eljárásban a közvetlenség elvét figyelmen

⁵⁴ 2019. július 29-i Gambino és Hyka ítélet (C-38/18, EU:C:2019:628, 43. és 44. pont).

⁵⁵ Lásd: Léger főtanácsnok Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványa (C-185/95 P, EU:C:1998:37, 82. és 83. pont); Saugmandsgaard Øe főtanácsnok Komisia za zashtita ot diskriminatsia ügyre vonatkozó indítványa (C-824/19, EU:C:2021:324, 62. pont). A Bíróság eljárási szabályzata 32. cikkének (2) bekezdése szerint „[h]a tárgyalás tartására került sor, akkor a tanácskozáson kizárólag a tárgyaláson részt vevő bírák [...] vehetnek részt”.

⁵⁶ EJEB, 2014. április 29., Natsvlishvili és Togonidze kontra Grúzia ítélet, CE:ECHR:2014:0429JUD000904305, 91. és 92. §.

kívül hagyták, úgy tűnik számomra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság érvelése elhomályosítja a bűnösség beismerésére irányuló eljárás jogi és ténybeli jellegét, amelynek célja a büntetőügyek megoldásának egyszerűsítése és felgyorsítása, amit az EJEB is jogszerűnek tekint.⁵⁷

73. Ilyen körülmények között nem lehet azt állítani, hogy az, hogy a valamennyi vádlottal szemben eredetileg eljáró bíróság helyett egy eseti tanácsot jelölnek ki annak érdekében, hogy jóváhagyja az egyik vádlott által kötött, bűnösség beismeréséről szóló egyezséget, önmagában sérti a büntetőeljárás közvetlenségének elvét. Szükséges azonban, hogy ez a tanács biztosítani tudja az EJEB által megkövetelt megfelelő bírósági felülvizsgálatot,⁵⁸ megjegyezve, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem hivatkozik olyan körülményre, amely alkalmas lehet az ellenkezőjének bizonyítására.⁵⁹

A többi vádlott egyhangú hozzájárulásának követelményéről

74. A kérdést előterjesztő bíróság kételyeit fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdésével az a nemzeti szabály, amely a bűnösség beismerését tartalmazó egyezség bírósági jóváhagyásának előzetes feltételeként írja elő a többi vádlott egyhangú hozzájárulását.⁶⁰ Ez a követelmény azzal a következménnyel jár, hogy jogellenesen korlátozza, hogy a terhelt „egy törvény által elismert eszközt” igénybe vehessen, amely lehetővé tenné számára, hogy enyhébb büntetést szabjanak ki vele szemben annál, mint amit a rendes eljárás keretében kiszabtak volna.

75. Tekintettel az előzetes döntéshozatalra utaló határozat téves megfogalmazására, előjáróban hangsúlyozni kell, hogy a szóban forgó büntetőeljárás nem minősíthető jogorvoslatnak, és nem is hasonlítható ahhoz, vagyis nem tekinthető olyan jognak, amely lehetővé teszi egy állítólagosan jogsértő helyzet bíróság előtti bírálatát és vitatását.

76. Egészében vizsgálva úgy tűnik számomra, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatot úgy kell értelmezni, hogy az a vádlott tisztességes eljáráshoz való jogának, és különösen a védelemhez való jogának esetleges megsértésére utal. E tekintetben emlékeztetek arra, hogy az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének tartalma és hatálya a Charta 47. cikkére hivatkozással került meghatározásra. A Bíróság rámutatott, hogy a Charta 47. cikkében

⁵⁷ Az EJEB szerint a büntetőjogi egyezség nemcsak azzal a fontos előnnyel jár, hogy lehetővé teszi a büntetőügyek gyors megoldását, és csökkenti a bíróságok, az ügyészség és a védők munkaterhelését, hanem – megfelelő alkalmazása esetén – hatékony eszközt jelent a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, valamint a kiszabott büntetések és következtetések a fogvatartottak számának mérséklésében is szerepet játszik (EJEB, 2014. április 29., Natsvlishvili és Togonidze v. Grúzia ítélet, EC:ECHR:2014:0429JUD000904305, 90. §).

⁵⁸ A Bíróság kérdéseire adott válaszában a kérdést előterjesztő bíróság pontosította, hogy az egyezség bírósági jóváhagyása keretében a hatáskörrel rendelkező tanács az aláíró vádlottat megkérdezi az anyagi jogi (bűnösségének elismerése) és az eljárásjogi (a rendes eljárás szerinti ítélethozatalról való lemondás) szempontokról, és csak akkor hagyja jóvá az egyezséget, ha azt az érintett személy ezt megerősíti.

⁵⁹ Megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azt is előadja, hogy a bíró azon jogkörére figyelemmel, hogy a súlyosabb büntetés érdekében javaslatot tehet az egyezség módosítására, a védelemnek „mindig” jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a határozatot az a bíróság hozza meg, amely a jelenlétében és felügyelete alatt a bizonyítékokat mérlegelte. Hangsúlyozni kell, hogy ezek a megfontolások pusztán spekulatívak, sőt ellentmondásosak, amennyiben ugyanez a bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 51. és 52. pontjában megállapítja, hogy a vádlott által kötött, a bűnösség beismerését tartalmazó egyezség enyhébb büntetést eredményez, mint amit a rendes eljárás keretében kiszabtak volna rá.

⁶⁰ Ez a harmadik alkalom, hogy a kérdést előterjesztő bíróság (vagy annak jogelődje) a Bíróságot erről a különös eljárási szabályról kérdezi. A 2019. szeptember 5-i AH és társai (Az ártatlanság vélelme) ítéletben (C-377/18, EU:C:2019:670, 28. pont) a Bíróság utalt arra, hogy nem azon nemzeti szabályozás uniós joggal való esetleges összeegyeztethetőségével kapcsolatban kérdezik, amely adott esetben a bűnösségüket be nem ismerő többi terhelt hozzájárulásához köti a büntetés enyhítése ellenében a bűnösség beismerésére vonatkozó egyezség bírósági jóváhagyását. A Bíróság jelen ügyben adott válaszában megvárása nélkül a kérdést előterjesztő bíróság ismét kérdéseket terjesztett a Bíróság elé az ilyen szabály uniós joggal és különösen a Charta 20. cikkével való összeegyeztethetőségével kapcsolatban (C-398/23. sz. folyamatban lévő ügy).

megegerősített hatékony bírói jogvédelem alapelve és az EJEE 6. cikkében szereplő „tisztességes tárgyalás” fogalmának több összetevője van, amelyek közé tartozik különösen a védelemhez való jog tiszteletben tartása.⁶¹

77. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a 2004/757 kerethatározat és a 2008/841 kerethatározat bizonyos rendelkezései a bűnösség beismeréséről szóló egyezség megkötését lehetővé tevő feltételekkel azonos feltételek mellett írják elő a büntetés enyhítésének lehetőségét a terhelt együttműködése esetére. Az a tény, hogy az egyezség bírósági jóváhagyása a többi vádlott beleegyezésétől függ, aláásná a büntetőjogi felelősségét elismerő vádlott azon jogát, hogy ilyen, a büntetés enyhítésével azonos hatású egyezséget köthessen, anélkül, hogy e jog korlátozása megfelelné az arányosság elvének,⁶² ami ellentétes a védelemhez való jog tiszteletben tartásával.

78. Márpedig tudomásom szerint az uniós jog egyetlen rendelkezése – legyen az elsődleges jog vagy másodlagos jogi aktus – sem garantálja a terhelt számára, hogy adott helyzetben, és különösen az ügyésszel kötött, bűnösségének beismerésére vonatkozó egyezség keretében jogosult legyen a büntetés enyhítésére. E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy mivel a 2016/343 irányelv 7. cikkének (4) bekezdése nem kötelezi a tagállamokat annak biztosítására, hogy e hatóságok figyelembe vegyék a terhelt együttműködését, nem biztosít semmiféle jogot a terheltnek arra, hogy enyhébb szankciót szabjanak ki vele szemben az igazságügyi hatóságokkal való együttműködés esetén, például olyan egyezség megkötése révén, amelyben e személy beismeri bűnösségét.⁶³ A Bíróság azt is megállapította, hogy a 2012/13 irányelv 6. cikkének (4) bekezdése, amely előírja, hogy a terheltet tájékoztatni kell az ellenük felhozott vádban bekövetkezett bármely változásról, amennyiben ez az eljárás tisztességességének biztosításához szükséges, valamint a Charta 48. cikkének (2) bekezdésében foglalt védelemhez való jog e személyek információhoz való jogának keretében nem írja elő, hogy utóbbiak a vádemelés alapját képező tényállás megváltozásának vagy a vádemelés alapját képező tényállás jogi minősítésének módosítása esetében a büntetőeljárás szóbeli szakaszának megnyitását követően kérhessék a vádalku nyomán kiszabott büntetés alkalmazását.⁶⁴

79. A 2016/343 irányelv 7. cikkének (1) és (2) bekezdésében elismert, a gyanúsítottak és vádlottak hallgatáshoz való jogából és az önvádra kötelezés tilalmából⁶⁵ nem lehet arra következtetni, hogy megilletné őket a jog, hogy enyhébb büntetésben részesüljenek bűnösségük beismerése esetén, mivel e cikk (4) bekezdése egyértelmű megfogalmazása kizárja ezt az értelmezést.

80. Mindemellett azt is meg kell állapítani, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás sem biztosít ilyen jogot. A megállapodás szerinti büntetés alkalmazásáról szóló egyezséghez vezető eljárás olyan különleges büntetőeljárás, amelyet az ügyész saját kezdeményezésére vagy a vádlott védőjének kérésére szabadon alkalmazhat, feltéve, hogy a vádlott elismeri az ellene felhozott vádakot. Következésképpen e személynek nincs joga ahhoz, hogy ügyét ezen eljárás keretében bírálják el, még akkor sem, ha elismerte bűnösségét, tekintettel arra, hogy az egyezséget az

⁶¹ 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (C-791/19, EU:C:2021:596, 203. pont).

⁶² A kérdést előterjesztő bíróság kifejezetten hivatkozik a Charta 52. cikkére.

⁶³ 2019. szeptember 24-i Spetsializirana prokuratura (Az ártatlanság védelme) végzés (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 34. pont). A Bíróság ez utóbbi pontra utalva állapította meg e végzés 42. pontjában, hogy az „uniós jog” egyáltalán nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy lehetővé tegyék igazságügyi hatóságaik számára, hogy az ítélet meghozatalakor a gyanúsítottak és a vádlottak együttműködő magatartását figyelembe vegyék, többek között az ügyészességgel kötött olyan megállapodás megkötése révén, amelyben valamely személy enyhébb büntetés ellenében beismeri a bűnösségét.

⁶⁴ 2019. június 13-i Moro ítélet (C-646/17, EU:C:2019:489, 63. és 72. pont).

⁶⁵ A Bíróság kiemelte, hogy az EJEB szerint még ha az EJEE 6. cikke nem is említi kifejezetten a hallgatáshoz való jogot, az egy általánosan elismert nemzetközi normának minősül, amely a tisztességes eljárás fogalmának középpontjában áll (2021. február 2-i Consob ítélet [C-481/19, EU:C:2021:84, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat]).

ügyésznek is alá kell írnia ahhoz, hogy annak bírósági jóváhagyását lehessen kérni.⁶⁶ Ha az ügyész ezen eljárás alkalmazása mellett döntött, és a vádlott elfogadta az ügyész által javasolt büntetést, a vádlottnak nincs joga a hatáskörrel rendelkező bíróság általi jóváhagyáshoz sem, amely sem az ügyész javaslatához, sem pedig annak az érintett személy általi elfogadásához nincs kötve. Az NPK 382. cikkének (8) bekezdéséből következik, hogy amennyiben a bíróság megtagadja a bűnösség beismerését tartalmazó egyezség jóváhagyását, az ügyet visszautalja az ügyészhez.

81. Következésképpen az alapügyben szóban forgó követelményhez hasonló, a kiszabandó büntetés alkalmazásáról szóló megállapodás jóváhagyásához szükséges hozzájárulásra vonatkozó követelmény nem tekinthető úgy, mint amely sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, különösen pedig a védelemhez való jogot.

Végkövetkeztetés

82. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Sofiyski gradski sad (szófiaai városi bíróság, Bulgária) számára a következő választ adja:

Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely az olyan egyezség bírósági jóváhagyását, amelyben az egyik terhelt a büntetés enyhítése ellenében beismeri bűnösségét a terhére rótt bűncselekményekben, egyrészt az eredetileg eljáró bíróságtól eltérő bíróság hatáskörébe utalja, másrészt pedig ahhoz az előzetes feltételhez köti, hogy az összes többi terhelt, aki nem ismerte el büntetőjogi felelősségét, hozzájáruljon ezen egyezség megkötéséhez.

⁶⁶ Lásd az NPK 381. cikkének (1) és (6) bekezdését.